

Opowiem wam historię...

Bibliografia:

- Źródło: *W szufladzie*, [w:] Sławomir Mrożek, *Słoń i inne opowiadania*, Warszawa 2008.
- Źródło: Małgorzata Musierowicz, *Oficjalna strona Małgorzaty Musierowicz*, dostępny w internecie: <http://www.musierowicz.com.pl/> [dostęp 26.05.2021].

Opowiem wam historię...

Okładka – opowiem wam historię

Źródło: Thomas Stothard, *An old woman is telling some children a story which they appear to be disturbed by*, rycina, dostępny w internecie: <https://wellcomecollection.org/works/kp6apguq> [dostęp 26.05.2021], licencja: CC BY 4.0.

Od najdawniejszych czasów ludzie chętnie opowiadają prawdziwe lub zmyślane historie i równie chętnie ich słuchają. Zanim wynaleziono pismo, legendy, podania czy opowieści z życia przekazywano sobie drogą ustną. Pełniły one różne funkcje, m.in.:

- dostarczały wiedzy o świecie (funkcja informacyjna),
- kształtowały rozwój jednostki i grup społecznych (funkcja wychowawcza),
- służyły dobrej zabawie i relaksowi (funkcja rozrywkowa).

Już wiesz

Sprawdź znaczenie słowa *opowiadanie* w dowolnym słowniku terminów literackich.

Co to jest opowiadanie?

Według [*Wielkiego słownika języka polskiego*](#) wyraz *opowiadanie* ma dwa znaczenia:

- 1) Oznacza ciąg wydarzeń przedstawionych przez kogoś słowami (np. opowiadanie babci o swoim dzieciństwie, opowiadanie dziecka o szkole).
- 2) *Opowiadanie* jest to krótki utwór literacki o prostej fabule i niewielkiej liczbie bohaterów, odznaczający się swobodną kompozycją. Cechuje się barwnym i dynamicznym językiem, ukazuje przyczynę i skutek pewnego ciągu zdarzeń oraz jego – szczęśliwe lub nieszczęśliwe – zakończenie.

Rodzaje opowiadań

W zależności od tego, czy tworzymy tekst na podstawie czyjejś wypowiedzi ustnej lub pisemnej, czy też korzystamy z własnych obserwacji, wyróżnia się opowiadanie odtwórcze i twórcze.

Opowiadanie odtwórcze, jak sama nazwa wskazuje, polega na odtworzeniu treści historii na podstawie opowiadania innego autora, według własnego pomysłu.

Przykładem opowiadania odtwórczego może być opisanie losów bohaterów książki lub filmu. Dużą pomocą w pisaniu opowiadania odtwórczego jest plan wypowiedzi utworzony na podstawie tekstu oryginalnego.

Opowiadanie twórcze wymaga większego wysiłku, sprawności językowej i fantazji. Polega na napisaniu oryginalnej, wymyślonej przez nas historii. Możemy je zacząć od sformułowań w rodzaju: *Pewnego razu...*, *Opowiem ci dziś historię...*, *Minęło lato...*, *Kiedy zobaczyłem ją po raz pierwszy...* Początek powinien zachęcić odbiorcę do uważnego słuchania lub czytania naszej opowieści.

Opowiadanie można urozmaicić **dialogiem**, czyli wpleść w jego tekst rozmowę bohaterów historii.

Narrator opowiadania

Osobą relacjonującą wydarzenia, które rozgrywają się w opowiadaniu, jest **narrator**. Opowiadanie można napisać z perspektywy uczestnika bądź obserwatora zdarzeń. Rozróżniamy dwa typy narracji:

Narracja pierwszoosobowa - narrator jest uczestnikiem lub świadkiem wydarzeń. Posiada ograniczoną wiedzę o innych bohaterach i związanych z nimi wydarzeniach. Pisząc opowiadanie z narracją pierwszoosobową, należy używać czasownika w pierwszej osobie liczby pojedynczej np. *Poszłam wczoraj do sklepu.*

Narracja trzecioosobowa - narrator jest 'ukryty', bowiem nie należy do świata przedstawionego, o którym opowiada (nie jest bohaterem ani świadkiem wydarzeń). Posiada nieograniczoną wiedzę o bohaterach i związanych z nimi wydarzeniach. Pisząc opowiadanie z narracją trzecioosobową, należy używać trzecioosobowych form czasownika np. *Zastanawiał się, co teraz stanie się z jego życiem. Dziewczynka wyszła z domu, mimo że za chwilę miał lunąć deszcz.*

Schemat kompozycyjny opowiadania

Opowiadanie można ująć w następujący schemat kompozycyjny:

1. **Wstęp** – zawiązanie akcji, wprowadzenie, w którym należy określić czas i miejsce opisywanych wydarzeń oraz przedstawić głównego bohatera (lub bohaterów).
2. **Rozwinięcie** – najbardziej rozbudowana część opowiadania, zawiera opowiedziany po kolei przebieg wydarzeń zmierzający do punktu kulminacyjnego.
3. **Zakończenie** – rozwiązanie akcji, podsumowanie opisywanych wydarzeń, może zawierać ciekawą puentę, ocenę lub refleksję autora.

Opowiadaniu warto nadać ciekawy tytuł.

Poniższa tabela prezentuje schemat kompozycyjny opowiadania. Kliknij, aby rozwinąć element.

Wstęp
• Wprowadzenie - przedstawienie bohaterów, czasu i miejsca wydarzeń.
Rozwinięcie
• Przebieg wydarzeń - najbardziej rozbudowana część opowiadania.
Zakończenie
• Rozwiązanie akcji - podsumowanie, rozstrzygnięcie opisywanych wydarzeń np. poprzez zaskakującą puentę.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Rady dla początkującego pisarza

1. Pamiętaj, by pisać tylko o jednym zdarzeniu.
2. Pisz w pierwszej osobie liczby pojedynczej.
3. Pisz zawsze w czasie przeszłym.
4. Przeplataj elementy opisowe z dialogami.
5. Stosuj język zrozumiały i barwny.
6. Wzbudź zainteresowanie początkiem historii.
7. Nie zapomnij o zaskakującym zakończeniu.
8. Używaj wielu czasowników.
9. Nie popełniaj błędów językowych.

Dla zainteresowanych

Posłuchaj audycji radiowej pt. [*Idealne opowiadanie? Dobry tytuł, pierwsze zdanie i puenta.*](#)

Zadaniowo

Polecenie 1

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 1

Przyporządkuj poniższe sformułowania do odpowiednich kategorii.

Wstęp - zawiązanie akcji

Pewnej jesiennej niedzieli...

To zdarzenie wiele mnie nauczyło...

Rozwinięcie akcji

Po chwili zadzwonił telefon.

Zapamiętam tę historię na zawsze.

Zakończenie - rozwiązanie akcji

Dzięki tej przygodzie przekonałam się, że...

- Co się stało? - zapytała mama.

Wędrowaliśmy od godziny.

Pewnego słonecznego popołudnia...

Tę przygodę zapamiętam do końca życia.

- Biegnijmy! - zawołał.

Pewnego dnia...

Wydarzyło się to zeszłego lata.

Szybko zamknęła drzwi.

Niespodziewanie zrobiło się ciemno i powiał silny wiatr.

Był mroźny, zimowy wieczór...

Ćwiczenie 2

Do podanych w lewej kolumnie czasowników dopasuj ich synonimy.

szeptał	wrzasnął, zawołał
odpowiedział	śnił, pragnął
wszedł	cofnął się, wrócił
roześmiał się	wstąpił, wkroczył
zapytał	odrzekł, odparł
stanął	wyszeptał, wymamrotał
marzył	zagadnął, zagaił
zawrócił	parsknął, zarechotał
krzyknął	zatrzymał się, zahamował
spojrzał	zerknął, rzucił okiem

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

W prowadzonym przez siebie blogu Małgorzata Musierowicz, pisarka i ilustratorka książek dla dzieci i młodzieży, opisała proces tworzenia swoich opowiadań. Przeczytaj poniższy fragment i przedstaw w punktach ten proces. Zachowaj chronologię opisanych czynności.

” Małgorzata Musierowicz

Oficjalna strona Małgorzaty Musierowicz

Uważam za wielki dar niebios to, że wolno mi się zajmować zawodowo zjawiskiem, które kocham: książką.

Od dziecka wiedziałam, że do pełni szczęścia potrzebuję tylko niedużej domowej drukarni – i oto ją mam, w postaci komputera.

Spędzam rozkoszne i zajmujące chwile, projektując, bawiąc się i pracując, pisząc i rysując z pomocą tego mądrali. Umie on mnóstwo – ale nie wszystko, niestety: wymyślić, napisać i zilustrować powieść muszę osobiście. Znikąd pomocy.

Najpierw trzeba skonstruować akcję, rozpisać ją starannie na sceny, do samego finału, wyobrazić sobie postacie bohaterów, ich wygląd, usposobienie, nawyki i reakcje. (Często ich sobie rysuję, zanim zacznę o nich pisać).

Robię mnóstwo notatek i upycham je w teczce lub rozwieszam wokół stołu, na regałach i półkach. A potem po prostu piszę, co jest procesem długim, żmudnym i męczącym. Wygląda to też nienadzwyczajnie: ot, siedzi sobie potargana kobieta w stroju przypadkowym i gapi się w przestrzeń za oknem, po czym stuka w klawiaturę i gapi się z kolei w monitor. Siedzi, siedzi, siedzi, bołą ją plecy, kark i nogi. Co napisze, to zapisze albo i wyrzuci. Wstanie, pochodzi, wyjdzie do ogrodu, popatrzy na róże, dozna wyrzutu sumienia i dalej z powrotem do pracy. Siedzi, siedzi, siedzi, pogryza orzeszki lub migdały, co napisze, to zapisze albo i wyrzuci, i tak w kółko. Taka monotonna praca ciągnie się przez całe miesiące, ale

przynosi mnóstwo satysfakcji i radości.

Wyobraźcie sobie, pracuję tak już od czterdziestu lat! Nie mówię, że codziennie. Mnóstwo rzeczy ważniejszych, pilniejszych, naglących, dybie na mój czas i uwagę. A doba jest taka krótka!

Mimo wszystko jednak, to i owo udało mi się w życiu napisać i narysować – i właśnie mam zamiar Wam to przedstawić.

Źródło: Małgorzata Musierowicz, *Oficjalna strona Małgorzaty Musierowicz*, dostępny w internecie: <http://www.musierowicz.com.pl/> [dostęp 26.05.2021].

Ćwiczenie 4

Wypisz z tekstu Małgorzaty Musierowicz po dwa przykłady wyrazów wartościujących pozytywnie i negatywnie. Wyjaśnij, jaką funkcję pełnią one w powyższym tekście.

Sławomir Mrożek

1930 – 2013

wybitny polski dramatopisarz, prozaik, satyry i rysownik; jeden z najbardziej znanych na świecie polskich pisarzy. W swoich utworach poruszał tematy społeczne, filozoficzne, polityczne i psychologiczne. Za swoją twórczość był wielokrotnie nagradzany. Popularne utwory to m.in.: *Tango*, *Wesele w Atomicach*, *Słoń*.

” W szufladzie

Dzisiaj rano, kiedy wysunąłem środkową szufladę biurka, żeby znaleźć okulary – zobaczyłem, że żyją w niej mali ludzie. Między futerałem na okulary a kopertą ze zdjęciami stała nieduża, ale miła i młoda para. On – wielkości połowy mojej dłoni, uśmiechnięty, o jasnych oczach, ona – jak mój palec serdeczny, zgrabna i złota. Włosy spięte na karku, przypominające błyszczący wiórek, muskały jej plecy. Wpatrywali się w siebie, a kiedy otworzyłem szufladę – spłoszonym, jednoczesnym ruchem obrócili głowy w moją stronę, przy czym musieli patrzeć od razu do góry. Byłem wobec nich wielki jak Bóg i ciężki. Uśmiechnąłem się, a mój uśmiech musiał być dla nich tym, czym zmiana pogody na niebie. Zresztą nie okazywali trwogi. Wziąwszy się za ręce, zbliżyli się o kilka centymetrów do mojej klatki piersiowej, odzianej w granatowy wełniany sweter, o którą wspierała się wysunięta szuflada. Pod ich stopami szeleścił tygodnik ilustrowany, którym wysłane jest jej dno. Nachyliłem się, czując, że każde moje poruszenie może być dla nich trzęsieniem ziemi. Nie mogłem spostrzec wyrazu ich oczu, bo były zbyt małe: jak ciemne ziarenka. Wyjaśnili mi swobodnie, że mają kłopoty. Jej matka nie chce się zgodzić na małżeństwo. Wyglądało to na prośbę o pomoc.

Po przeczytaniu fragmentu opowiadania Sławomira Mrożka wykonaj polecenia:

Ćwiczenie 5

Wskaż typ narracji występujący we fragmencie opowiadania Sławomira Mrożka.

☐ narracja pierwszoosobowa

☐ w tekście brak narratora

☐ narracja trzecioosobowa

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

Zaznacz wszystkie prawidłowe zdania na temat czasu i miejsca wydarzeń w opowiadaniu Sławomira Mrożka.

☐ Wydarzenia rozgrywają się pewnego poranka.

☐ Wydarzenia rozgrywają się w pomieszczeniu, w którym stoi biurko.

☐ Czas i miejsce wydarzeń są bliżej nieokreślone.

☐ Wydarzenia rozgrywają się pewnego zimowego popołudnia.

☐ Wydarzenia rozgrywają się w urzędzie, w pomieszczeniu pełnym biurek.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 7

Przyporządkuj podane słownictwo do odpowiednich kategorii tak, aby dostarczały informacji na temat bohaterów opowiadania.

Mężczyzna

Para małych ludzi

dziewczyna i chłopak

mają kłopoty

mili

główny bohater

młodzi

nie okazywali trwogi

żyją w szufladzie

zakochana para

wielki jak Bóg

narrator

szuka okularów

ciężki

nosi wełniany sweter

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Wskaż we fragmencie tekstu Sławomira Mrożka wyrazy, które nadają narracji charakter opowiadania. Wypisz pięć przykładów. Nazwij tę część mowy.

Polecenie 2

Napisz ciąg dalszy opowiadania *W szufladzie* (maksymalnie 200 słów), pamiętając o wstępie, rozwinięciu akcji i zakończeniu.

Polecenie 3

Odszukaj w dostępnych źródłach, a następnie przeczytaj samodzielnie wybrane opowiadanie Sławomira Mrożka. Wyodrębnij w nim następujące części: wstęp, rozwinięcie akcji, punkt kulminacyjny i zakończenie.

Ciekawostka

Na stronie [Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego TEATR GRODZKI](#) znajduje się wiele ciekawych scenariuszy dla dzieci i młodzieży, które mogą stanowić inspirację do doskonalenia umiejętności pisania opowiadań.

Polecenie 4

Napisz opowiadanie na wybrany spośród poniższych temat:

- a) Wybierz dwóch ulubionych bohaterów z lektur szkolnych. Napisz opowiadanie o ich wspólnej przygodzie pt. *Tajemnicze zniknięcie korony królewskiej*.
- b) Wybierz i przeczytaj jeden ze scenariuszy z Portalu Teatru Amatorskiego. Na jego podstawie napisz krótkie opowiadanie z dialogami.

Ćwiczenie 9

Odszukaj w wykreślanie słowa wpływające na spójność opowiadania. Kliknij pierwszą literę znalezionego wyrazu i trzymając naciśnięty przycisk myszki, przeciągnij kursor do ostatniej litery tego słowa.

W	Ó	W	C	Z	A	S	S	H	S
H	P	E	S	C	F	O	M	B	N
C	D	P	N	Y	W	E	E	A	M
P	Ó	Ż	N	I	E	J	S	E	E
M	T	U	T	Z	Z	T	A	E	W
O	T	H	J	P	Ę	D	Z	L	A
J	L	M	O	P	S	Z	C	G	B
W	L	T	N	J	D	L	M	A	E
C	E	I	H	H	O	K	Y	N	I
M	E	U	S	K	D	N	T	M	N

- ☐ WÓWCZAS ☐ POTEM ☐ NAGLE ☐ NASTĘPNIE ☐ PÓŹNIEJ
☐ NIEBAWEM ☐ TYMCZASEM

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 5

Ułóż wspólnie z koleżankami i kolegami z klasy opowiadanie zaczynające się od słów: *Nagle rozpętała się straszliwa burza*. Uwaga! Każdy może dodać tylko jedno zdanie.

Poniższa ilustracja może być inspiracją do waszej historii.

Burza

Źródło: Pixabay, jpienio, domena publiczna.